

POSTELNICUL CONSTANTIN CANTACOZIN

DRAMĂ ÎN TREI ACTE

POSTELNICUL CONSTANTIN CANTACOZIN, boier român

VIZIRUL KIPRIULI

N-ai trimis hapatari la domn al țării
 Domnul Gheorghe Balaban
 De cântatul aceluia
 STROE LEONIDANU
 DUMITRASCU VARXARUL
 DAR
 SI
 BAZIL MARE
 HADJI
 PETRU STOIȚEL
 Unde nici o joiu cand

Membrii ai fanarii Postelnicului
 Iste bărbati (personaje mute) stau al lăfășului
 ALEXANDRU GHEORGHE
 NASTUREL, boier român
 MITROPOLITUL TEODOR
 GHEORGHE BALABAN
 ANTON-VODA
 Doșanii ai adunării fanarii
 VASAȘI
 Boieri români
 Popor
 DOAMNA MARIA
 LINA
 BALABA
 Lina dăstărește
 Balaba

PERSONELE

POSTELNICUL CONSTANTIN CANTACOZIN, boier român
bătrîn

GRIGORE GHICA, domn al țării

DABIJA, domn al Moldovei

KIPRIULI VIZIRUL

MUSTAFA (personajiu mut)

STROE LEORDEANU, vornic mare

DUMITRAȘCU VÂRZARUL

GH. MOLDOVANU, omul lui Gr. Ghica

BANUL MAREȘ

RADU CREȚULESCU

bănuți de compărători

ȘERBAN CANTACOZIN

PETRU STOLNICEL, caligraf

Membrii ai familiei Post. Const.

Fete, bărbați (persoane mute)

ALEXANDRU GHEORMA, vătaf al lui Gr. Ghica

NĂSTUREL, boier retras

MITROPOLITUL TEODOR

GHEORGHE BĂLEANU

ANTON-VODĂ (domn nou al țării)

Deputați ai adunării țării

Vătași

Boieri

Popor

DOAMNA MARIA

LINA

BĂLAȘA

} fete cîntărete

Jupînese ale boierilor

Prologul se trece la Andrianopoli, în cortul vizirului Kipriuli, care deschide scena.

ACTUL I

SCENA I

VIZIRUL KIPRIULI

N-ați trimis haraciul ! Spune Constantine,
Domnul Gheorghe Ghica va să se dezbine
De sultanul astfel cum a uneltit
Blestematul Mihnea ? De la răsărit
La apus, sultanul multe țări domnește,
Dar ca țara voastră, ce innebunește
Și dorește moartea, n-am văzut mai rea !
Ce fel ? O răscoală a-ncetat abia
Și-alta se ridică, cuib de turburare
Unde nici o pace viața nu mai are !

(Către Mustafa-Pașa.)

Mustafa ! Ia oaste și acolo treci,
Du-te, pune-un capăt certelor lor seci.
Tu să iei domnia din această țară
Și pe domnul Ghica Gheorghe, fă să piară !

(Mustafa se închină și iese.)

CONSTANTIN POSTELNICU

(cade în genuchii la picioarele vizirului)

Doamne ! Ești puternic ca un Dumnezeu
Și-astfel în genuche cad și te rog eu
De această țară să ai îndurare,
Și să ierți, stăpîne, rătăcirea care
E datoare poate unor vitrigi fii !...

VIZIRUL KIPRIULI

Mine din biserici vom face geamii.

POSTELNICU C. CANTACOZIN

Preaînalte doamne ! Țara nu e rea ;
Și cu ura morții nu lovi în ea !
Eu sunt rău ! În mine, dacă vei, lovește.
Dar această țară, doamne, o ferește !
Dacă vrei o jertfă, jertfă să fiu eu !
Vă-mpăcați mînia în singele meu !
Doamne, pentru țară, eu îți cer iertare.
Au greșit românii ; însă tu ești mare.
Celui ce e mare, doamne, nu e greu
A ierta ; ești mare, ca un Dumnezeu.

KIPRIULI

(întinzînd mîna lui Constantin post.)

Țara-ți datorează drepturile sale.
Scoală-te și șterge lacrămile tale,
Semn de slăbiciune. Țara ta va fi
Ce-a fost totdeauna. Domnul va trăi,
Dar va perde tronul. Alt domn voi să fie :
Tu vei fi acela ; fîi dau toate ție.

P. C. CANTACOZIN

Mulțumesc, o, doamne, pentru țara mea ;
Dar nu voi domnia. Sunt nedemn de ea ;
Sunt bătrîn acuma ; mîna nu va ține
Sceptrul cu putere la așa-nălțime.

KIPRIULI

Mulți mai tineri încă din aști domni români
Au avut o mină slabă de bătrîni.
Așadar numește tu pe cine vrei
Din boierii țării, sau copiii tăi.
Mergi și te gîndește și alege bine,
Căci orice răspunderi te privesc pe tine.

SCENA II

(O cameră la Constantin postelnicul.)

GRIGORE GHICA, MARIA

GRIGORE GHICA

Știu că ne iubește... Eu voi să vorbesc
Mai întâi cu dînsul cele ce gîndesc.
Vei vorbi în urmă ; știi ce ai a spune.
Zimbete, răsfături, lacrimi, rugăciune
Sunt ale femeii arme ce robesc
Tot ce are tare sufletul omenesc !
Toți știi că vizirul, lui Cantacozin
Lasă să dea tronul cui va el, și vin
Astăzi să îl ceară cu rugă ferbinte.
Dulcea mea Maria, s-apucăm nainte !
Fermecă dar omul ce printr-o-ntîmplare
Neașteptată,-n mină tronul țării are.

(Intră post. Const. Cantacozin.)

P. C. CANTACOZIN

Tinără pereche, bine ați venit.
Voi vedeți în mine un-om fericit.

GRIGORE GHICA

Ai scăpat de moarte pe al meu părinte !

P. C. CANTACOZIN

Am scăpat eu țara de a fi morminte.

GRIGORE GHICA

Kipriuli pe tine te-a-mputerit
Să alegi pe domnul ; deci eu am venit,
De găsești că este pentru țară bine,
Și de-ți am credința, să mă-alegi pe mine !

MARIA

Din a ta voință noi nu vom ieși.

GR. GHICA

Voi fi domn ; tu însă mă vei cîrmui.

P. C. CANTACOZIN

Multe zice omul, dar puține face.

GR. GHICA

Eu voi face numai ție ce îți place.

MARIA

Ca pe un părinte noi te vom iubi.
Îți jurăm noi ție.

G. GHICA

Și de vei voi,
Jurămîntul nostru îl suscriu îndată.
Eu îl am cu mine scris de mine, iată.
(Scoate o hîrtie scrisă și o citește.)

„Dat-am astă carte lui Cantacozin,
Marele postelnic și bunul creștin,
Ca venind odată eu pe tronul țării,
Demna lui persoană să nu dau uitării.
Ca pe un părinte jur eu să-l iubesc,
D-ai săi toți jur încă eu să îngrijesc.
Din a lui voință să nu fiu afară.
Să-l întreb la toate ce voi face-n țară,
Dări să nu plătească, ci să-l ajutăm
Noi întotdeauna, piri să n-ascultăm
Daca vreodată l-ar piri neștine.
Dumnezeu cu ură să lovească-n mine
Daca-nscrisu-acesta nu voi împlini,
Daca vreodată în el aș lovi,
Daca vreodată l-aș lăsa să fie
Depărtat de mine și de la domnie“.

P. C. CANTACOZIN

Dar dregătorie nu voi să primesc.
Scrie tu din parte-mi ! Scrie, eu doresc !
(El ia hîrtia, o îndoiește și o pune în sîn.)

Vino la vizirul !...

MARIA

Cît îți mulțumesc,
(îi sărută mîna.)

SCENA III

(O cameră la palat în București.)

DOMNUL GR. GHICA, DOAMNA MARIA, CONST. POST.,
STROE LEORDEANU, VISTIERUL DUMITRAȘCU, boieri, ostași

DOMNUL GR. GHICA

(căt-re post. Canta.)

Bunul meu părinte ! Mîndrul Kipriuli
Încetînd din viață, fiul său veni
Satruzan. Acesta, în a sa dorință
De a-și face nume printr-o biruință,
Căt-re unguri poartă pradă, moarte, foc.
Și-ncă scrie mie, cu oștiri din loc
Să mă duc la dînsul pe vrăjmaș a bate.

P. CONST. CANT.

Un război îmi place pentru libertate.
Însă voi acuma mergeți și luptați,
Lanțurile voastre ca să le păstrați.
O, sărmanii popoli nevoiți să piară
Ca să întărească crudele lor feară !
Nu aveți ce face, cată să urmați
Pe această cale, să vă sfîșiați
Fără mîngierea că muriți în lume
Pentru țara voastră, sint și dulce nume !...
Mergeți ! căci un popul ce să lupte știe,
Chiar cînd el se luptă pentru-a lui robie,
Cel puțin arată că-î demn a trăi
Și e demn să fie liber într-o zi.
Eu nu merg la luptă ; vîrsta nu mă lasă,
Voi trimite însă toată a mea casă.
Pe trei fii, acesta, Drăghici, Constantin,
Și Șerban sunt fala lui Cantacozin.

N-au mințit în viață și nici unul știe
Ce e o trădare sau o mișelie ;
Mila și disprețul ei n-au însuflat
Și la fala morții nu au tremurat.

Multe   DOMNUL GR. GHICA

Eu lipsind din țară, doamna locu-mi ține.
Vel vist. Dumitrașcu, om de mare bine,
Stroe Leordeanu o vor asculta
Și-mpreună țara ei vor îndrepta.
Tu, o, Constantine, vei avea veghere
Peste toți și sfatul ție sfat va cere.
Iar tu, doamnă dulce, pasere de cer,
În ast timp scurt, schimbă al tău caracter,
Uită pe femeie ! Smulge cu tărie
Inimă din sînu-ți, să nu-ți strice ție.
Ura și amorul la femei au joc.
Inimii, o, doamnă, să nu dai tu loc.
Pe această cale către strălucire
Ce îi zic putere, mintea pe simțire
Cată să domnească ! Este mare-un domn
Cînd el nu își urcă patima pe tron !
Și acum, la arme !

CONST. POST.

O, mărire ție,
Doamne, tu ce-n viață încă îmi dai mie
Marea mulțumire să mai văz la noi
Pe români sub arme, mergînd la război !
Unde ești tu, Mihnea, ce cu ironie
Aruncai pe țară hulă, mișelie ?
Cînd boierii țării nu voiau a-ți da
Țara ca să fie o moșie-a ta.

(Domnul pleacă urmat de boieri și ostași.)

SCENA IV

(O cameră la palat,; apartamentul doamnei Marii.)

POST. C. CANTAC., STROE LEORDEANU, DUMITRAȘCU
VISTIERUL

POSTELNICUL C. C.

De la domnul nostru, doamna știre are ?

STROE LEORDEANU

Dupe patru zile de împresurare
Uivarul cetatea de turci s-a luat.
Și se scrie doamnei că-ai tăi fii au dat
Cite trei în lupte semn de bărbăție ;
Constantin cel june, care ți-e drag ție,
Prin a lui virtute s-a deosebit.

CONST. POST.

Spuneți, spuneți încă !... Eu sunt fericit !

VISTIERUL DUMITRAȘCU

Iată, vine doamna. Doamna îți va zice.

(Intră doamna Maria.)

DOAMNA

Postelnice ! Vestea ca să fii fericit.
Fiii tăi în luptă nume și-au făcut ;
Însă cel mai tânăr pe toți a-ntrecut.
Astfel scrie domnul.

Dar oștirea țării...

POST. CONST. C.

A sa datorie și-a făcut ?

DOAMNA

Uitării

Astă biruință nu se va jertfi.
Și românii bine le va aminti,
Istoria lumii dacă vreodată
Se va scrie d-o pană de turci neatirnată.

CONST. POST.

Vestea este bună, noi vă mulțumim.
Dar la ale țării noastre să venim.
Stroe Leordene, cum și tu vistiere,
Domnul puse sfatul sub a mea veghere.

Dar voi faceți totul fără să știu eu.
Faceți lucruri rele, pre sufletul meu !
Ați lovit cu moarte fără judecată
Pe mulți, ați pus birul cel rău pe găleată,
Ați făcut risipă în ai țării bani,
Cum nu se făcuse în cei mai răi ani.
Nu mai este-n țară nici o chezăsie.
Pentru viață, cinste, muncă, avuție,
Legile sunt mute. Voi, care domniți,
Prin voința voastră le înlocuiți.
Asta nu mai merge. Domnul, la plecare,
Zisu-v-a cu mine la orice lucrare
Să dați sfat ; cu mine voi nu ați lucrat.
La nimic ce faceți nu m-ați întrebat.
Dar nesocotința mi se pare-amară.
Deci voi trece încă peste ea ! De țară,
De domnie este vorba ; ce ați urzit
Țara tot lovește, tronul a slăbit.

DOAMNA MARIA

O, bătrîne, aspre vorbe tu zici mie.

STROE LEORDEANU

(căt-re doamna)

Dar de unde oare vine-a lui trufie ?
Astă cutezare cată-a vesteji !

DUMITRAȘCU

(căt-re doamna)

Vezi cum nalță fruntea ? Trebuie-a-l lovi !

DOAMNA MARIA

(căt-re postelnicul)

Tu vei, o, bătrîne, să domnești ? De unde
Astă cugetare, ce n-o mai ascunde,
Cu toată-ngrijirea care voi vă dați ?
Din nebuna poftă ca să răsturnați !
Tu vei tronul țării, tu, ce ești în țară
C-un picior în groapă și cu altu-afară !
Sau îi vei tu oare pentru ai tăi fii ?

Tu să fii domn țării ? Dar de unde vii ?
Nu știi că în gură nu mai ai un dinte ?
Ai pierdut, sărmane, cea din urmă minte.
În copilărie nu te simți intrat ?
Voi, această țară, ați îngenucheat.
Pentru că stăpînul, la a sa plecare,
Zise să-ți dăm ție seamă și-ascultare,
Ai crezut, bătrîne, și n-ai priceput
Că a ris de tine căci ești abătut ?
De al tău amestec eu simț oboseire.
Locul tău d-acuma este-n mănăstire.
Nu e la domnie !

P. C. CANTACOZIN

Doamnă, sunt mirat
De aceste vorbe ce n-am meritat.
Nu uitați voi însă că astă domnie,
Că astă putere, o datorăți mie !
Nu uitați înscrisul care voi mi-ați dat,
La oricare faptă să fiu ascultat !
N-aruncați cu tină în acel ce poate
Numai cu o vorbă tron, putere, toate,
Ca un fum la vînturi a le risipi...

DOAMNA

Ne ameninți încă !

STROE LEORDEANU

(către doamna)

Trebuie a-l lovi !

DOAMNA

Știi ce zici, bătrîne ? Dar măsoară bine
Vorbile amare, căci e rău de tine !

P. C. CANTACOZIN

Nu voi tronul țării : l-am avut, l-am dat.
Voi să fie mare : voi l-ați degradat.
Și bătrînul-acela ce v-a dat putere
Astăzi socoteală vine a vă cere.

Ați călcat înscrisul, și în țara mea
Ați lovit ; prin mine azi vorbește ea.

DOAMNA

Eu am tronul țării ; astăzi eu domnesc,
Ca pe sticla slabă poci să te zdrobesc.

P. C. CANTACUZIN

Ai puterea ; însă spre a face rele,
A te-ascunde-n umbra-i cu faptele tele
Ce se rușinează soarele-a vedea.
O, sărmană țară !...

DOAMNA

(dându-i o palmă)

Iată fapta mea !

P. C. CANTACUZIN

(cu sânge rece întorcându-i și celalt obraz)

Mai lovește-o dată !

(Intră mai mulți curteni.)

DOAMNA

O, veniți ! Vedeți

Pe bătrînu-acesta ? Nu o să credeți !
Eu i-am dat o palmă, știți ce întâmplare
A născut aceasta ? Ce nerușinare !
Cine vreodată ar fi cugetat,
El, părinte-al nostru, el, de ani surpat,
El, cu plete-albe, astăzi să cuteze
Vorbe neiertate mie să-ndrepteze ?

P. C. CANTACUZIN

Asfel cum s-ascunde șarpele sub crin
Inima-ți, năpîrca plină de venin,
E ascunsă-n forma cea mai răpitoare
A femeii dulce și cerească floare
Ce ursește cerul spre a-ntineri,
Cu zimbirea-i, fruntea astui om d-o zi,
Pe această vale unde tot ce crește

Sub a morții mină cade, se zdrobește !
Cerul care face astfel de minuni,
Cînd pe a ta frunte puse dragi cununi
De o frumusețe și dulceață vie,
A vrut să arate a sa ironie ?
Daca al tău suflet nu ar fi pierdut
Tot ce-a fost rușine, eu aș fi putut
Fața ta, prin fardul care o-nvelește,
Să-o fac să roșească. Rușinea-ți lipsește,
Inima-ți e moartă. Te zbîrlește,-o, heară !
Iată prada ! Stringe ale tale gheară.
Scoate, o, năpîrcă, limba cu venin
Și înfige-n viața lui Cantacozin !
Și ca scorpiușul ce din viață pasă
Cînd înfige acul, mușcă, acul lasă,
Și mori lîngă prada care-ai veninat !

STROE LEORDEANU

Ai cercat la doamna ?

P. C. CANTACOZIN

Să fii blăstemat !
Tu și toți aceia ce vorbesc ca tine !

UN CURTEAN

Vedeți voi, bătrînul, fără de rușine
Ce prin cap îi trece lui ce pe pămînt
A întins piciorul în al lui mormînt ?

STROE LEORDEANU

Îi strigați cu huideo !

O VOCE

Ho ! hu ! huideo-ho !
(Const. P. C. iese.)

SCENA V

(Pe strada palatului, poporul adunat.)

UN POPORAN

Iată, iese moșul !

ALT POPORAN

Cu huideo să-i dăm !

INTIUL POPORAN

Ce-a făcut ? Se cade întii să aflăm.

(Poporul îi dă cu oarba.)

AL DOILEA POPOR.

Pe doamna Maria vrea să curtenească.
El, dărîmătură, umbră omenească !

INTIUL POPORAN

Asfel zic la curte ; dar tu să nu crezi
Ce auzi la curte pînă să nu vezi.
Constantin acesta e boier cu minte ;
Pentru țara noastră el este părinte.
Cînd Maria doamna și boierii răi,
Stroe Leordeanu și-alții de ai săi
Din aceea parte, biruri pun pe țară,
El nu le primește. Vor să-l dea afară
De la sfat, ca astfel, tot să facă ei
Și ca să ne-adoarmă pe noi, frații mei,
Pe cînd vor să piarză p-al nostru părinte,
Ei arunc în lume astfel de cuvinte.
Dar noi să nu credem ; să nu ne lăsăm
Să ne amăgească căci ne-nmormintăm
Singuri ! Tot poporul ce primește toate,
Fără cercetare, de la domn, nu poate
Să mai aibă drepturi, și se face el
Al robii sale instrument mișel.

AL DOILEA POPORAN

Foarte bine zice, fraților ! Cel care
Răspîndește vorbe ce dovadă are ?

Apoi unde este ? Vie el aici
Ca să dovedească !

UN VIERS

Foarte bine zici !

INTIUL POPORAN

Nu s-arată nimeni ; pînă ce să vie,
Să-i strigăm pe cale ura ! bucurie !

(Toți strigă ura.)

(Trece post. Const. Cantacozin.)

P. C. CANTACOZIN

Mulțumescu-ți ție, o, popor iubit.
Crezi în cei cu cinste, căci tu ești cinstit.
Este clefetire ceea ce se zice.
Vor ca să mă peardă, căci nu-i las să strice
Țara. Vor să facă din acest popor
În a lor lovire o unealtă-a lor ;
Vor să mă lovească chiar cu a lui mînă.
Nu uitați că țara este-aici stăpînă !
Și că toți aceia ce ne cirmuiesc,
Sunt argații noștri. Români-i plătesc.
Și cu ce preț încă ! Frigul, foamea, chinul,
Munca, jugul, biciul ce ne crapă sînul !
Noi hrănim streinii, acești venetici,
Neguri de lăcuste ce se varsă-aici.

Apare STROE LEORDEANU și DUMITRAȘCU VISTIERUL

STROE LEORDEANU

Îi auzi ce zice ? Face răscurare.

DUMITRAȘCU

Dar atît mai bine ; un cuvînt mai mare
De a-și perde viața. Aideți la palat
Ca să spunem doamnei ce s-a întîmplat.

(Ei se duc repede.)

P. C. CANTACOZIN

Nu cer eu domnia, vă-aduceți aminte
Că eu am respins-o de mai înainte,
Cînd pe tronul țării turcii au gîndit
Să urce un pașă, cînd am izbutit
Ca să scap eu țara de-a vedea schimbate
Sîntele altare în geamii spurcate.
Nu voi nici putere, nici moșii, nici bani.
Voi să nu mai fie război nici tirani !
Să lipsească jugul, pradă, apăsare
Ce-njosesc pe oameni la o tristă stare.

UN VIERS

Să trăiască bunul boier Constantin !

ALT VIERS

Jos tiranul țării, mincinos creștin !
(Garda de la palat vine cu Constantin paharn.)

PAH. CONSTANTIN

(către seimeni)

Pe bătrînu-acesta duceți la-nchisoare !

UN POPORAN

Inapoi ! Unealtă nerușinatoare !
Cine-a pune mîna pe acest bătrîn,
Va perî, zic vouă, să nu mor român !
(Poporul face zid între p. C. C. și ostași.)

Inapoi ! Jos doamna ! Jos ai ei călăi !
(Ostașii sunt dezarmați și respinși.)

UN POPORAN

Poporul strigă : *ura !*

SCENA VI

(O cameră în palat.)

DOAMNA

(privește pre fereastă)

Cerul vieții noastre îl coprinde norul !
Constantin vorbește colo cu poporul !

Însă ce îi zice ? Astă-adunătură
Strigă să trăiască vechea căzătură
De bătrîn !... Aceasta nu-o voi suferi.
Și ast om nu poate mai mult a trăi.
Domnului, la oaste, trebuie a-i scrie
Și a-i cere voie ca să nu mai fie
Astă crudă feară pe acest pământ.
Cît va fi în viață, eu nimic nu sunt.
Domnul îl iubește și tot lui îi iartă.
Dar ce-aur acolo ? Poporul se ceartă
Cu ostașii noștri care i-am trimis !
El îi dezarmează.. nu am eu un vis!...
Trebuie să moară ast om ! Un cuțit
Poate să ne scape, dar el e iubit
Chiar de domn și domnul va vărsa pe mine
Cruda sa minie. Voi face mai bine
Să-l omor cu însuși voia lui ; să-i scriu
Că a lui..., o, doamne ! el a vrut să-i fiu..
Înfruntat d-aceasta și răzbunător,
A sculat pe poduri ast nebun popor,
Vrind ca să răstoarne tronul... Unde este
Stroe, Dumitrașcu ? Voi să le dau veste
A veni aice, planu-mi să spui lor,
Căci prin ei pe hiară eu voi să omor.
Să-i ciștig... Te-nvoltă, tu, o, frumusețe !
Ajutor veniți-mi, nuri și tinerețe !
Fermece, răsfături, și tu, dulce-amor
Vă uniți îndată ! Trebuie să mor
Sau să fac să moară !... Vă uniți ferice,
Pe acești doi oameni fermecați aice,
Ca să mă iubească pînă-ar nebuni,
Și să facă moarte chiar de aș voi !
Sunt frumoasă...

(Intră Stroe Leordeanu.)

Ce vestiți voi mie ?

STROE LEORDEANU

Pe acest popor
Cază foc din ceruri ! Aș voi să mor !
L-au luat sub gardă de cum dezarmară
Pe seimeni. Urgie pe această țară !

DOAMNA MARIA

Tu perzi bărbăția !... și te-ai turburat
Căci poporul astăzi cu el pare dat !
Ce copilărie ! Știi ce e poporul ?
Este ce în aer este însuși norul ;
Unde bate vântul, este el pornit ;
Astfel și poporul azi e înăcrit.
Pe un om pe care cată să-l zdrobească,
Mîne lui cunune vine să-mpletească.
Tu teiei nu pune pe sprijinul său,
Nici p-a sa minie, este-un copil rău,
Și va fi cu tine chiar sub tiranie,
De-i vei da petreceri, mese și orgie.
Noi îl vom întoarce dupe drumul său
Și din el voi face instrumentul meu.
Înainte, însă, știți voi, mă-mpresoară,
Stroe, niște rele gînduri : voi să moară !
Nu sunt ucigașii care ar lipsi,
Aurul cu care îi poți dobîndi ;
Ceea ce lipsește este-o ură-adîncă
Ce spre el al nostru domn nu are încă.
Astă ură crudă cată să urzim
Și cu umbra nopții apoi să lovim.

STROE LEORDEANU

Ai dreptate, doamnă, să-l cruțăm noi încă
Și să scrim la domnul lipsa lui adîncă
De respect la doamna, planurile lui,
Ca să-i fure tronul încă să le spui.

DOAMNA

Scrive-această carte, Stroe, înțelegi,
Între el și mine cată să alegi.
De va fi cu viață el, mă perzi pe mine.
Scapă-mă de dînsul și eu pentru tine,

Stroe, voi fi bună. Stroe, vei avea
Ce n-a avut nimeni, protecția mea,
Inima-mi ca floarea, care se desface
Ca să-i soarbă roua soarele ce-i place.
Cu-ale ei frumoase, ascunse comori,
Ți se va deschide de atâtea ori
Asfel precum noaptea deschide-arzătoare
Al ei sin de rouă la dulcele soare !

STROE LEORDEANU

(la o parte)

Cînd să poci deschide sinu-i, cum zefirul
Face să se crape roșind trandafirul !
Să simț p-a mea buză, sînt și dulce dar,
Ale sale buze, și d-al lor nectar
Să mă-mbăt eu dulce ! Toată omenirea
Aș ucide ! Moartea-i mi-ar da fericirea !
Ceară mie totul ! Un ucigător
Ea din mine-ar face, precum și să mor
Ca să-i fac plăcere ! Zică-o vorbă mie !

DOAMNA MARIA

Dragul meu, aceea ce-am zis, vin și scrie.
(Stroe Leordeanu șade pe un scăunel la picioarele doamnei și
scrie pe genuchi.)

DOAMNA MARIA

Ce ai scris ? Citește... Ce ai ? Ești pe gînduri ?

STROE

(scriind)

„Doamne ! Ți-am scris ție în mai multe rinduri
De acest postelnic Constantin. E rău,
El vrea să ia tronul pentru fiul său
Șerban ; dar prin fapte fără omenie
El a pus un capăt l-a lui mișelie.
A sculat poporul, prin cuvinte rele,
Și-a uscat izvorul strălucirii tele.“

DOAMNA MARIA

Foarte bine, Stroe ! Voi să-o-naintezi
Repede la oaste ; du-te să veghezi

Ce poporul face ! Oare nu s-adună
Și nu se armează ? Și nici o furtună
În această noapte nu va turbura
Cursul lin al vieții ? Nu va scutura
Nici o frunză încă din acest copaci
Ce se cheamă tronul ? Cearcă să împaci
Aste turme d-oameni !

STROE LEORDEANU

Da. Mă duc îndată.

Fii, frumoasă doamnă, binecuvîntată.
Din această seară eu văz al meu trai
Înflorind ferice ca un verde plai,
La al primăverii soare ce răsare.
Tu ești primăvara cea de desfătare.

DOAMNA

Astăzi timpul cere ca să privighem.
Cînd va trece norul ce pe cer vedem,
Amîndoi, la cîrmă, fără nepăsare
Vom uita furtuna stînd în depărtare,
Vom lăsa pe unda unei line vieți
Să plutească visul dulcelei tinereți,
Cununat de ruje, crescute d-amor
În al său sîn dulce și desfătător.
Ast bătrîn, o, Stroe, eu doresc să piară !
A cina la curte, vino astă-seară
Și s-aduci cu tine mai mulți boieri juni
Părtinași d-ai noștri, din cei mai nebuni.
Să cinați cu toții : jupînese june
Vei chema la masă ca să încunune
Cu-a lor frumusețe ziafetul meu,
Căci această noapte nu voi să dorm eu.

(Stroe iese.)

DOAMNA MARIA

(singură)

El și Dumitrașcu, voi să-i fac să arză
De amor ! De mine capul voi să-și piarză,
Ca să fac cu dînșii ceea ce doresc.

Să las lor să crează că eu îi iubesc.
Nu-i un rău acesta : o femeie are
În drăgălăşie arma sa cea tară.

(*Intră Dumitraşcu vistierul.*)

DUMITRAŞCU VISTIERUL

(*la o parte*)

Oh ! cit de frumoasă mi se pare ea !

(*Tare.*)

Binecuvîntată fie doamna mea !

DOAMNA MARIA

Ce ştiinţi dai mie ?

DUM. VISTIERUL

Totul este-n pace.
Îi păzeşte casa poporul ; dar tace.
Noaptea o să treacă fără turburări.

DOAMNA MARIA

Înţelegi tu oare aste desfrînări ?

DUM. VISTIERUL

Înţeleg, o, doamnă, că acest bătrîn
Trebuie să moară ! Eu nu sunt român,
Dar nu sunt nici rece cînd văz astă ţară
Că prin certe-şi face calea către fiară.

DOAMNA MARIA

E şi-a mea idee. El şi ai săi fii
Trebuie să moară ! Aste nebunii
Cată să se curme.

Tè văz întristat !

Ce gânduri urite azi te-au turburat ?

DUM. VISTIERUL

Ce a noastră doamnă scumpă mie zice ?
Cela ce iubeşte poate fi ferice
Cînd prin lacrimi vede pe al vieţii drum
Orice flori uscate şi fără prefum

Stinse înainte ca să înflorească,
Vise ce născură să se risipească ?
Nu ! Eu nu voi zice că sunt fericit,
Eu, ce-aici în viață nu am fost iubit.
Constantin să fie fericit în lume
E născut. Eu, fără patrie și nume,
N-am ce face-aice, pe acest pământ.
Dar voi fi ferice în al meu mormint.

DOAMNA MARIA

(la o parte)

Iată unul care poți cu el a face
Orice vei.

(Tare.)

Acela dar ce rău îți face ?
Cum tu zici, o, june, ești tu temător ?
Crezi tu că de dînsul eu arz de amor ?
Vin aici și scrie ceea ce-ți voi zice.

(El ia hîrtia și scrie.)

(Doamna dictînd :)

„Doamne ! Nu da voie să se-ntoarcă-aice,
Lui Șerban, feciorul lui Cantacozin,
Are înțelegeri ce nu se cuvîn
Cu acei din țară și al său părinte ;
De-ți jură credință, să știi că te minte
Ca să te adoarmă. Și dacă tu vrei,
Pune tu în lanțuri p-aști frați cîte trei“.

DOAMNA

Voi trimite cartea către domnul meu.
Dar dovezi de crimă nainte voi eu.
Voi ca ei să piară. Vîno și atinge
Mîna mea și-mi jură viața lor a stinge !

DUM. VIST,

Mulțumesc o, doamnă !

DOAMNA

Tinere, ești astăzi prea cutezător.

DUM. VIST.

Ești frumoasă, doamnă, ca un dulce-amor.
Dumnezeu, o, doamnă, te-a făcut în lume !
Ai luat la mare albele ei spume,
Ai luat la ceruri dulcele-i senin,
Și și-a dat blîndețea fragedului crin,
Frăgezimea rujii, focul de la soare,
Trupul de la rouă, sufletul din boare.

DOAMNA MARIA

Vorbe dulci zici mie. Dar ce-am auzit ?...
(*Intră Stroe Leordeanu urmat de boieri și jupînese.*)

STROE

Doamnă, iată oaspii care am poftit.

DOAMNA

Și acum la cină să binevoiți
În domneasca sală să vă rînduiți !

(*Către Stroe Leordeanu, incet.*)

Eu am o idee ; voi să vestejesc
Pe bătrînu-acela ce atît urâsc.
Să trimiți seimenii aici să-l aducă.
Eu n-oi fi de față. Dar tu îl apucă,
Îl silește încă a se desfăta
Între voi ; atuncea lumea va intra
În palat să vază, fără ca să știe,
Pe bătrînu-acesta stînd într-o orgie.
Mîne voi veți zice că această masă
Constantin a dat-o chiar în a mea casă,
Să desprețuiască tronul cel domnesc.
În părerea lumii chiar voi să-l zdrobesc !

STROE LEORDEANU

Cîtă iscusință ! Ce-aș putea a spune ?
De ce n-ai fost, doamnă, un bărbat în lume ?

(*Doamna iese cu Stroe.*)

ACTUL II

SCENA I

(O cameră la palat ; masa întinsă.)

DUMITRAȘCU VISTIERUL, PAH. VÂRZARUL, IVAȘCU CEPARUL. Cei din urmă cu jupînesele lor, și alți boieri și jupînese

DUMITRU VISTIERUL

V-așezați cu toții, oaspii mei iubiți !
Și-astfel cum vă place timpul risipiți !
Timpul trece iute ; să nu vă-amăgească
Fără ca plăcere el să răspîndească !
Cele mai frumoase oare care zbor
Sunt acele care cu aripa lor
Seamănă plăcere ! Tu, o, drăgălașă
Lina, cum și dulce, tină ră Bălașă
Ce jucați cu harpa, viersul vostru are
Acea frăgezime ce face-o suflare
De o boare lină într-un plop frunzat,
Faceți să răsune aeru-ncîntat !
Voi, boieri, la mine ! Beți cu desfătare
Vinul care rîde de voi prin pahare !

(Lina și Bălașa iau cîte o harpă. Lina, însoțită de sunetul harpei, cîntă astfel :)

LINA

Doamnă, frumoasă, dulce,
Fruntea-ți ca soare luce,
Vieții ferice-aduce
Răsfături, armonii !
Dulcea-ți privire fie

Astă lumină vie,
Care plăcut scîntie
Noapte de vijelii !

(Toți aplaudă.)

(Oaspiț se pun să dănțuiască danțuri românești. Dupe danț intră postelnicul Const. Cantacozin cu Stroe Leordeanu, și adus prin forță.)

POST. CONST. CANTACOZIN

Unde este doamna ? Ce fel ? M-a chemat
Să-mi vorbească mie, în acest palat
Despre ale țării, și mă duc prin silă
Într-un bal ? O, Stroe ! dar nu-ți este milă
D-un bătrîn ca mine ? Dar tu ai perdut
Către el respectul care ai avut ?
Cînd lipsește domnul din această casă
Cine îndrăznește să întinză masă
Noaptea, și cu danțuri, tinere femei,
Fără știrea doamnei și voința ei,
Cine-nchipulește astfel de orgie ?
Cine-nfruntă astfel țară și domnie ?

STROE LEORDEANU

Aste jupînese, flori de dezmerdat,
Au dorit pe frunte-ți cîte-un sărutat
Să-ți dea ele ție.

FEMEILE

(Ele s-aruncă toate asupra lui și umblă ca să-l sărute. El se apără. Ele îl iau la danț cu forța.)

(Intră doamna, boieri bătrîni.)

DOAMNA

(către martorii cu care vine)

Ați văzut acuma cine-i acest om
Ipocrit ? Pe cine soțul meu și domn
A lăsat în locu-i ca să cîrmuiească
Cu putere mare Țara Românească ?
Voi acuma credeți toate ce de el

Eu v-am zis ? Ei bine ! Nu este-un mișel,
Ast bătrîn cu mintea și zilele scurte
Ce la miezul nopții masă dă la curte
Cu femei, el care aici e stăpîn ?
Judecați voi singuri pe acest bătrîn,
Ce sub vorbe dalbe, vițiurile sale
Învelește ! Și-asta cînd moare în cale.

STOL. CONST. CANT.

Oameni, ascultare ! Doamna m-a chemat
Chiar prin Leordeanu să viu la palat,
Pentru lucruri nalte. Abia am venit.
Pe a țării doamnă aici n-am găsit.
Am găsit aști oameni și aste berbante
Ce-au sărit asupra-mi ca niște bacante.
Este-aici o cursă, în care văz eu
O amară crimă, jur pe Dumnezeu !
Vrînd de la putere să mă depărteze,
Ei în ochii țării vor să mă-nsemneze
Ca un om nemic. Este-un blestemat
Plan aici !..

FEMEILE

La curte, dar tu ne-ai chemat !

*(Rîsete, strigăte, cînd între oaspeți, care opresc de a i se mai
auzi vorbele.)*

POST. CONST. CANTA.

O, boieri ! Nu rîdeți, ci genuchi plecați,
Cu lacrimi ca pumnul cerul îl rugați,
Ca să se îndure d-astă Românie
Unde viața, cinste nu au cheazășie.
Stroe Leordene, și tu, crud Bocșian,
Și tu, o, Vărzare, voi la acest plan
Sfătuit-ați doamna, ați întăritat-o
Să mă rușineze și ați rușinat-o,
Căci ce-ați vrea să faceți, adevărul sint
Nu s-ascunde încă pe acest pămînt.

DOAMNA

(căt-re boieri)

Auziți ? Mă-nfruntă. Este demn de moarte.
Acest om pe mine mă urăște foarte,
Și aceasta este de cînd n-am voit
Să ascult propuneri care m-au uimit,
De la el, propuneri care nu au nume,
Care sunt o crimă în cer și în lume !
(Femeile rid tare.)

O FEMEIE

Auziți, bătrînul de ani abătut,
Ce în a sa minte încă i-a trecut !
Dracul se ascunde sub această față,
Și să facă rele dracul îl învață.

DOAMNA

(căt-re boieri)

Să fiți mărturie către-al vostru domn
Despre tot ce face rău, acest crud om !

POST. CONST. CANTACOZIN

Unde-mi sunt copiii ca să mă răzbune ?
Ei sunt toți la arme, cînd în moliciune
Voi aici prin intrigi demne de păgîn,
Faceți joc nemernic, rideți d-un bătrîn !
Vouă v-am dat tronul eu și cu credință
V-am servit. Aceasta e recunoștință
Pentru-atîta bine care ați primit ?

DOAMNA

El ne-a dat domnia. Voi ați auzit ?
Domnul el înfruntă.

O FEMEIE

Ce-o fi cu domnia ?

Nu știm noi, bătrîne, dar neomenia
Să rădici tu ochii la stăpîna ta,
Cînd din zi în alta aștepți a pleca
Într-o altă lume !

DOAMNA

Ați văzut voi toate ?
Mărturiți dar faptul !

UNUL DIN BOIERI

Asta nu se poate.

TOȚI

Nu ! Nu !

UNUL DIN BOIERI

Căci acest postelnic este un om sint.
A scăpat de moarte acest bun pământ.

DOAMNA

(cu supărare)

Minț eu dar ? Și ochiul însuși el vă minte ?
Pentru ce îmi țineți astfel de cuvinte ?
Ați perdut respectul ce îmi datorati ?

(Înfuriindu-se.)

Voi, boieri nu sunteți... Să fiți blestemați !

(Cade leșinată.)

SCENA II

(Sub cort în tabăra domnului Grigore Ghica, Gheorghe Moldovanu.)

D. GRIGORE GHICA

Asfel Uivarul căzu, și Turcia
Peste tot triumfă, ca și România.
Scopul pentru care noi ne-am adunat,
Cu oștiri aicea, este căpătat.
Tot e bine ; însă ceva mă-ntristează.
Zisu-mi-a că Mareș și-alții uneltează,
Lîngă căpitanii oștii a pleca
Să se plîngă pașii de mine,-a le da
Domn pe logofătul Șerban. O, ce vremi.
Gheorghe Moldovene, aici să mi-i chemi !

GH. MOLDOVANU

Sunt aici afară.

(Intră Mareș, Crețulescu, Șerban Cantacozin și alții.)

DOMNUL

Moarte meritați !

RADU CREȚULESCU

Ne dai morții, doamne ; dar ne judecați ?
Tu ești domn pe țară ; dar tu nu ești jude,
Dar tu nu ești lege.

DOMNUL

Cine te aude !...

MAREȘ

Adunarea țării cu-al țării păstor,
Cu preoți au dreptul la acest popor
Ca să hotărască pe-un boier să moară.
Domnul n-are dreptul ; cei ce te-nconjoară
Te înșeală, dacă ție nu au spus
Căci mai sus de domnul, legea țara-a pus.

DOMNUL

Mai sus decît toate este cela care
Dreptul ca să ierte de la țară are,
Și acela-i domnul. Vreți să dovedesc ?
Eu vă iert, și viața eu vă dăruiesc,
Dar Șerban acela, ce va să domnească,
Nasul să-i creșteze dupe bătrînească
Datină.

ȘERBAN

O, doamne ! viața să-mi răpești ;
Nu ai însă dreptul ca să umilești
Pe un om ce liber are drept să fie !

DOMNUL

Să-i creșteze nasul ! Dă drept la domnie !
Ascultați fățarici ! D-aș fi fost lovit
D-alți ca voi și căror bine n-am voit,
N-aș avea durerea ce am astă-dată
Cînd voi dați lovirea voastră ne-nfrîmată.
Faceți căpitanii să meargă-a peri

Domnul lingă pașa și amar al țării
In nomolul hulii !..

MAREȘ

Astă uneltire

Nu-i adevărată : dăm noi dezmințire,

ALEXANDRU AL GHIORMI BANUL

Adevăr e doamne, ne-au zis să pîrîm
Domnul către pașa ; ca să-l omorîm,
N-a lipsit mult lucru...

MAREȘ

Ast om e mînia

Cerului ! O, doamne ! cînd era domnia
Mihnei, lingă dînsul al său rău cuvînt
Mulți boieri trimise în al lor mormînt,
Fără vină. Astăzi se apucă iară
De acele pîre care fac să piară
Oamenii domniei. Fă Măria ta,
Fă cu noi acea ce vei cugeta ;
Dar să știi, o, doamne, că nedrept el zice.

DOMNUL

(cătrecăpitani)

Cătrecără-ndată să plece d-aice !
Cu ostași să-i ducă !

(Ies toți.)

DOMNUL

(singur)

Au avut ei gîndul a mă-nlocui
Cu Șerban ? Aceasta în curînd voi ști.

(Intră un curier.)

CURIERUL

Doamna scrie vouă !

DOMNUL

Doamna ? Dă-mi îndată !

(El citește.)

Ce văz eu aice !... Soartă blestemată !
Ast bătrîn postelnic însuși a lovit !
Rîs de doamna-a face el a îndrăznit ?
În domneasca casă a ținut orgie
Cu femei ! Bătrînu-i plin d-ipocrizie !
Cere a lui moarte... Merită-a muri,
Încă o scrisoare, de unde va fi ?
Două sunt. E una de la Leordeanu.
De la Dumitrașcu al lui Gheorghe banul.
Ea avea dreptate... mie ei îmi scriu
Tot acele lucruri ; trebuia să fiu
Tare și cu moarte să lovesc bătrînul
Constantin ! Să simță grija tot românul !
(Intră un ostaș.)

OSTAȘUL

Marele postelnic Constantin, sosit,
Va să vă vorbească.

DOMNUL

Poate fi primit.

(Intră p. C. Cantacozin.)

DOMNUL

Aici la Craiova ce vii tu la mine ?

P. C. CANTACOZIN

Să-ți aduc cuvinte că tot este bine
În această țară care ai lăsat
Cînd cu arma-n mină, doamne, ai luptat.

DOMNUL

Ce îmi pasă mie ! Țara merge bine
Căci fu cîrmuită de ai tăi, de tine ?...
Faceți bune lucruri... nu sunt mulțumit

P. C. CANTACOZIN

Cum, a ta minie, doamne mult iubit,
A putut să cază astăzi peste mine ?
Fiu aici în viață te-am avut pe tine.

DOMNUL

M-ai trădat, bătrîne, tu cu toți ai tăi.
Vezi această carte ? Sunteți oameni răi.

P. C. CANTACOZIN

Doamne ! Astă pîră nu-i adevărată.
Ori de unde vine, să-o respingi tu cată.

DOMNUL

Pe Șerban pe tronul țarei vei să pui ;
Jur că viață tristă îi voi face lui.

P. C. CANTACOZIN

D-orice hotărîre, doamne, mai nainte
Să gîndești mai mator, eu te rog ferbinte !
Nu voi eu puterea, nici nu o doresc
Lui Șerban. Pe tine, doamne, eu iubesc.
Știi ce este lumea ? Nu da ascultare
Șoaptele din juru-ți, tu ce ești domn mare !
Stroe Leordeanu și vistierul tău
Poartă mie ură ; vor să-mi facă rău.
Căci puterea naltă ce mi-ai dat tu mie
Peste țară, doamne, n-a putut să fie
De ei doi gustată. Rele i-am oprit
Ca să facă-n țară, deci ei s-au vorbit
Să facă pe doamna să mă bănuiască
De a mea credință, și să mă lovească,
Cum se face...

DOMNUL

Eu nu te mai crez.
Voi îmi ziceți mie că sunt albanez
Și român pe tronul țării vreți să fie.
Dar al meu părinte, spuneți-mi voi mie,
N-a fost domn în țară ? Și iubit de toți ?
Voi urîți cu moarte pe fanarioți ;
Ghicii nu sunt viță greacă, ci albană,
Sunt latini, sunt galici, viță sunt romană ;
Albanezul popul, deși-nvins și mic,
Este plin de cinste, nobil și voinic.
Du-te de la mine ! Nu mi-ai zis tu mie,

Cînd îmi da vizirul sceptrul de domnie,
Că în a ta casă tras, vei să trăiești ?
Pentru ce cuvîntul nu-l' mai prețuiești ?

; . . . P. C. CANTACOZIN . . .

Asta mi-e dorința. Îți aduci aminte,
Doamne, d-ale tele tinere cuvinte
Ce-mi ziceai, în lipsă-ți ca să-veghez eu
; Peste cîrmuire, peste dreptul tău ?
Am vegheat ; acuma tu te-ntorci în țară,
Și tu afli tronul tare, liber iară,
Și un popol care este fericit
Ca să te primească, ce dar am greșit ?
Unde este crima ? Crima-i în cuvinte
Care zbor în cercuri d-oameni fără minte.
Să nu crezi nimica în ast timp de dor
Cînd amare patimi mințile omor !
; Doamne ! Vîno în țară. Ia domnia-n mîină,
Fă să nască pacea și viața română
Și închide-urechea despre clefetiri.
Ele nasc din ură și produc zdrobiri.

DOMNUL

Cu-ale tale vorbe tu m-ai dezarmat.

;. . . . P. C. CANTACOZIN . . .

Tu ești bun, o, doamna ; binecuvîntat
Fie domnul țării care nu răzbună
Șerbi sâi într-însul ! Viața-i fie bună !

(Un curter intră.)

CURIERUL

Măria sa, doamna, îți trimite-urări
Și să vii îndată, căci sunt turburări !

DOMNUL

Auzi tu, bătrîne, turburări îți place ?

POST. CANTACOZIN

Spătăria, doamne, turburarea face.

SCENA III

(O sală în palatul domnului din București.)

DOMNUL, DOAMNA MARIA

DOMNUL

Dulcea mea Marie, depărtat de tine,
Viața își perduse, știi tu? orice bine;
Semănam c-un arbor care și-a pierdut
Frunza, floarea, viața, trist și abătut.
Tu ești pentru mine dar acea cunună
Ce un arbor are. Dulce ești și bună.

DOAMNA MARIA

Bună? Nu! Ce-i viața fără de arac?
Cade, se înclină și-n picioare-o calc.
Da, înalte doamne! eu am fost călcată
În picioare, ziua, noaptea turburată,
Eu am plîns de doru-ți, și acest dor greu,
Ce ardea ca focul tot sufletul meu,
Se unea cu dorul ce făceau să nască
Vița Șeitânească bună să urască
Și să surpe domnii ca să vie ea.
Oh! bătrînu-acesta, viața mea lovea!
Cînd gîndesc la dînsul, spaima mă-ncongioară.
Acest om, o, doamne, trebuie să moară.
Sau de nu, tu află și ai crezămînt
Că e' sapă nouă al nostru mormînt.

DOMNUL

Aste buzi frumoase ce-nrouă nectarul
De amor, de viață, varsă-acum amarul?
Ochii tăi, aceste stele ce lucesc
Peste noaptea vieții unde rătăcesc
Sufletele; însuși lacrimile tele,
Lacrimi de îngeri, l-ale lumii rele
Rîurînd, cer astăzi mie, dulcea mea,
Moartea unor oameni! Te-ai făcut tu rea?
Și răzbunătoare? Tu, atît de bună
Și mărinimoasă? Ce? Acea cunună

Care p-a mea viață răspîndea profum
De amor din ceruri, răspîndește-acum
Un profum de ură ? Dulcea mea Marie !
Nu îmi cere moartea, viața cere mie,
Viața celor care omul peritor,
Tare, pregonește ? Nu voi să omor
Eu pe nimeni ! Nimeni n-are drept aice,
Viața omenească ca să o ridice ;
N-are drept să strice ce el n-a făcut.
Niciicînd bănuitul un om a perdut.
Crima nu se spală cînd se pedepsește
Tot prin moarte ; crima atunci să-ndoiește.
Iată tot. Această crimă ce-nvelești
Cu al.dreptății nume, cum tu o numești !

DOAMNA

Este-n teorie ; însă nu în viața
Practică aceasta, doamne !

DOMNUL

Încă ceața
Veacurilor scurse peste muritori,
Doamna mea, se varsă ! Slabi, tremurători,
Vrînd ca să-și păstreze trista lor putere,
Domnii cată-n moarte sprijinul ce pere.

DOAMNA MARIA

Ast bătrîn postelnic, ce n-ai fi gîndit,
Mi-a făcut propuneri de care-am roșit !

DOMNUL

Ce zici tu, Maria ? Asta nu se poate.
Zi că este-o glumă !... aste vorbe toate !

DOAMNA

Domnul vieții mele, toate astfel sunt.

DOMNUL

O ! de ce țărîna n-are un mormînt !
Astăzi, cînd urechea-mi cată să auză-
Asfel de cuvinte ? Ca amara-mi buză

Să nu mai răspună ? Şi ca viersul meu
Să nu mai deştepte un surd Dumnezeu !

DOAMNA MARIA

(Luând minile domnului în minile sale, puind capul pe fruntea
lui, îl răsfaţă cu cochetărie)

Da, bătrinu-acesta, în patima-i oarbă,
Al buzelor mele nectar vrea să soarbă,
Şi cu nepăsare tu acum gîndeşti.
Doamne ! Inceţat-ai ca să mă iubeşti ?
Nu ai tu simţirea de-a mă răzbuna
Pentru o-nfruntare care este-a ta ?
Nu, mai sunt eu oare dulcea ta Marie ?
Ai perdut această mare gelozie,
Ce era amorul rău înflăcărat ?
Ai perdut amorul tău, oh ! ce păcat !
Cît eram ferice, doamne, cînd pe mine
Mă temeai de umbre, de flori, de albine !
Îţi părea rău ţie şi erai gelos
Chiar de a mea mină cînd ea păru-umbros
Răsfaţa, şi părul meu cu gelozie
Tu vedeai atuncea sărutîndu-mi mie,
În a lui cădere, umeri-mi de nea,
Şi de ruje ? Vorbe ce buza-ţi zicea !

DOMNUL

Ast bătrîn nemerit a-ndrăznit el oară ?...
Da, tu ai dreptate, trebuie să moară...
(Cheamă, vine un serv.)
(Către serv.)

Stroe Leordeanu vornicul să vie !

DOAMNA

(la o parte).

Dulce răzbunare îmi zimbeşte mic !
(Ea iese.)

DOMNUL

Ast bătrîn postelnic pînă-aci să meargă !
Către răzbunare sufletu-mi aleargă !

Imbătat de ură. El și-a-nchipuit
Să deschidă sînul doamnei fericit !
Mii de morți lovească pe acela care
A întors' la doamna a sa căutare.
Dintre toți boierii ce s-au desfrînat,
Sunt Cantacozinii : prea mult au nălțat
Capul lor în țară.

(Intră Stroe Leordeanu.)

Leordene ! Ești,
Mi se pare mie, de neam din Golești ?
Ești tu oare rudă și cu Șeităneștii ?
Cum le zic în țară, Cantacozineștii ?

STROE LEORDEANU

Nu sunt, doamne, rudă cu acești boieri.

DOMNUL

Pe acel postelnic mult am certat ieri.

STROE LEORDEANU

El e demn de moarte ; vrea să-ți ia domnia.
Dar v-a spus, stăpîne, tot, doamna Maria ?...
N-am nimic a zice d-acest om mai mult
Decît să cer moartea-i.

DOMNUL

Vream să te ascult.

STROE LEORDEANU

Acest om, o, doamne, trebuie să piară.
Cît va fi în viață astă crudă hiară,
Pace pentru țară nu mai poate fi ;
Este prea puternic ; cată a peri
El, spre a fi tu tare. La oricine zice
Că ți-a dat domnia, te-a adus aice,
Și că are gîndul să ți-o ia napoi
Și să te gonească d-aici de la noi,
Nefiind tu harnic să domnești pe țară.
Prin iscoade rele te-a pirit afară
Către turci ; prin saté, toți trimișii săi

Spun să nu dea birul către vătășei ;
El la arme-ndeamnă oștile de țară.
Dar acele care face astă feară
De mai rău, ce nimeni nu poate ierta,
Vru să-ntindă mîna chiar pe doamna ta.

DOMNUL

Asta este-amară. Crezi tu, spune mie,
Că-a făcut această crudă mișelie ?
Stroe ! Voi să moară ! Voi dovezi a-mi da.

STROE LEORDEANU

Vei tu o dovadă ? Chiar scrisoarea sa
Către doamna spune fapta-i necurată.

DOMNUL

Ai tu vreo scrisoare ?

STROE

Vei vedea îndată !

DOMNUL

Să-o aduci, și dacă este mîna lui
Ee a scris, la moarte, jur că îl supui.
(Domnul iese.)

STROE LEORDEANU

Fără de dovadă, nu va să-l omoare !
O plastografie... trebui-o scrisoare...
(Intră doamna.)

DOAMNA, STROE LEORDEANU

DOAMNA

Ce-ai vorbit cu domnul, Stroe, ce-ai vorbit ?
Ca să îl omoare domnul a primit ?

STROE LEORDEANU

Eu i-am spus de toate, chiar de cutezare
Către-a lui stăpînă, ură și turbare
Au gemut în sinu-i, moartea-i a jurat,

Dar dovezi îmi cere. El este scăpat :
N-am dovezi...

DOAMNA

Găsește ! Vreo carte scrie !

STROE

O idee !... Piră de plastografie
Este peste Petru Cergă Stolnicel.
E închis. Voi merge acum la el.
Să îmi scrie-o carte, doamnă, către tine,
De la el, bătrînul...

DOAMNA

Stroe ! Nu e bine
Ce-ai gîndit !

STROE

(căt-re un vătăf)

Petru Stolnicel care este-nchis,
Să-l aducă-aicea !

(Vătăful iese.)

De minune lucru. Petru Stolnicel
Ce eu îi voi zice, va scri ca și el.

(Intră Petru Stolnicel ; doamna iese.)

STROE

Vei să capeți oare tu dregătoria
Ce-ai avut ieri încă ?

PETRU STOLNICEL

Cerul, bucuria

Să vă dea !

STROE

Ascultă ! Pune-te a scri,
Dupe-această carte a asemui.
Îți voi spune vorbe care ai a scrie.
Meșter ești ?

PETRU STOLNICELUL

Nu poate nimeni să-mi stea mie.

(El se pune jos, scoate călimările lungi de argint din brtu, scoate o pană din călimări, și pe o hirtie ce i se dă, avînd o scrisoare sub ochi, plastografiește scriind pe genuchi.)

STROE

(dictînd)

Scrie ce-ți voi zice, fără cugetare.

„Doamnă!

Tu ce ești plăcută ca o răsfățare,

Vei tu moștenirea copiilor tei

Peste tronul țării? Spune mie, vei?

Orice vei în lume, vei avea tu toate,

Numai fii tu bună la tot ce se poate.

P. C. Con'ucozin.“

O, ce semănare! Lucru minunat!

(Cătră Petru Stolnicelul.)

Poți să mergi acasă, tu ești dezlegat,

Și dregătoria ți se-ntoarce ție.

Însă nu mai face altă mișelie.

PETRU STOLNICELUL

Este cea din urmă ce-acum am făcut.

(El iese.)

(Intră domnul.)

DOMNUL

(către Stroe)

Ați adus dovadă?

STROE

Bine pipăită.

Asta te privește! Una e leită

Cu ceialtă.

DOMNUL

(privind și citînd)

Asfel este, asfel el a cutezat
Chiar asupra doamnei !... Omul blestemat !

(Către doamna.)

Dar a primit cartea, doamna mea iubită ?

STROE

Nu ! Căci înainte de a fi primită,
Eu am prins scrisoarea. Doamna n-a știut
De scrisoare. Heara prin grai i-a făcut
Relele propuneri !

DOMNUL

Domnul său el tradă.
Trebuie să moară ! Este o dovadă.
Stroe, mergi și-arată l-al turmei păstor
Cartea... Și îndată faceți de omor !

SCENA IV

(O cameră la post. Const. Cantacozin la Mărgineni ; e
noapte de iarnă.)

CONST. POST. CANT.

(în mijlocul familiei sale numeroase)

Noaptea-i jumătate. Este timp a merge
Somnului a cere grijele a șterge.
Grijele de astăzi, ca să facă loc
Grijelor de mine ! Omul e un foc
Ce în toată noaptea soarta învește
Ca să arză ziua. Cu cât se mărește,
Cu cât el se-ntinde p-un mai mare drum,
Omul, foc ce arde, are mai mult fum.
Patima aprinde omul p-a lui cale
Cum aprinde vântul focul dupe vale
Cînd mai tare suflă, ura ce-a vărsat
În a vieți-mi cale suflu-i ei turbat,
Astăzi mă încinge și-a făcut din mine,
Omul cel de pace, omul cel de bine,
A făcut un tigru. Eu să priveghez
Astă noapte-amară ! Domnul, eu nu crez

Să mă lase-n pace, căci pe lângă sine,
Nu cunosc eu încă nici un om de bine.
Vai ! amar acelor nații pe pământ,
Unde lângă tronuri oameni buni nu sunt !

(Familia lui iese.)

(Intră vâtaful Alexandru al Ghiormei.)

Ce fel ? Dar pe unde, Gheorma, ai intrat ?

ALEXANDRU GHEORMA

Pentru noi nici cerul nu e încuiat.

P. C. CANTACOZIN

Cerul ? Zi mai bine *tartarul*, dar fie
Ce va fi ! Aicea ce-mi aduci tu mie ?

ALEX. GHEORMA

Tristă veste. Domnul m-a trimis pe mine
Să te duc îndată unde se cuvine
Celui care tradă pe stăpînul său.
Fă a serii rugă către Dumnezeu !

P. C. CANTACOZIN

Mai încet vorbește. Să nu ia de știre
Ceata femeiască, slabă omenire,
Ce născînd în lume, crede că-aici jos
Tot e mare, dulce, nobil și frumos.

ALEXANDRU

La Snagov vei merge, și în închisoare
Acolo vei trece sînta sărbătoare
Care este mine.

P. C. CANTACOZIN

Puie caii mei

La trăsuri, să mergem, dacă astfel vei,
Tu și domnul țării ; cată-a mă supune,
Poci cu ai mei oameni în lanț a te pune,
Oricîți oameni ceata ta ar număra,
Dar nu-o fac. Domniei cată-a mă pleca.

ALEXANDRU GHEORMA

Bine faci, căci domnul are, știi, mărie,
Va ierta greșala orișicare fie.
Să plecăm! Trăsura te așteaptă-afară.
E un car ce-l trage boii care ară.

P. C. CANTACOZIN

(cătore icoane, inchinându-se)

Doamne preaputernic, fi-mi păzitor.
Căci n-avem în lume alt sprijinitor!
Dă-mi putere mie să mor cu tărie
Cînd voi vrea, acela mare-mi pare mie
Care cînd vorește poate a muri.
D-ar fi toți jos astfel, tirani n-ar mai fi!

SCENA V

(O cameră la închisoarea de la Snagov.)
VĂRZARUL, ALEXANDRU GHEORMA

VĂRZARUL

La altar, el este, zici, atît mai bine.
Am pitac de moarte și îl port cu mine
Este de la Stroe.

ALEXANDRU GHEORMA

Voi să-l văz'și eu!

VĂRZARUL

(dîndu-i pitacul)

Nu mă crezi?

ALEXANDRU

Rămine el la sînul meu.

VĂRZARUL

Nu se poate! Mie cată să-l napoi.

ALEXANDRU

Daca este astfel, îl ucideți vct.
Domnul schimbă gîndul d-astăzi pînă-n seară.

Alexandru Gheorma nu va ca să piară.
Apoi știm noi mine ce ar întâmpla ?

VARZARUL

Ast pitac nu poate sta în mîna ta.

ALEXANDRU

Nici această mîna n-are să lovească.

VARZARUL

Uîți că e voință înaltă, domnească ?

ALEXANDRU GH.

Dă-mi pitacul mie, altfel nu voi eu !

VARZARUL

Ia-l dar !

ALEXANDRU GH.

Și acuma scap eu capul meu.
Iată, vine boul la înjunghiere !
Să ieșim din casă ; dar nu din veghere.

(Ei se ascund sub o perdea.)

(Intră p. C. Cantacozin.)

P. C. CANTACOZIN

Rugăciunea mie bine mi-a venit
Și cuminicarea gîndul mi-a mărit.
Poci să mor acuma. Moartea-i o pasăre
Către viață. Omul e copaciul care
Arde. Moartea este focul ; ce-i pămînt,
La pămînt se-ntoarce. Suflul zboară-n vînt.
Prea mult eu în cale am rămas, la viață,
Eu mergînd ! E timpul ca această ceață
Care-aici oprește slabul muritor
A vedea departe al său viitor,
Să se risipească !

(Intră în altă odaie.)

(Pare Alexandru Gheorma.)

ALEXANDRU GHEORMA

(cu un șirag în mână)

Ce-a rămas acum,
Daca nu la dinsul să merg să-l sugrum ?

(Intră după el.)

(Intră în cameră Stroe Leordeanu și o femeie invelită.)

STROE LEORDEANU

Nimeni nu se vede ; dar auz ceva.
Un suspin de moarte astfel cum ar da
Înecat cu oase un cine ce moare.

FEMEIA INVELITĂ

Stroe, vezi afară că răsare soare !...

(Intră Alexandru Gheorma.)

STROE LEORDEANU

Ce faci tu aici ? Nu s-a mai curmat ?

ALEXANDRU GH.

Îngerul de moarte suflu-i i-a luat.

ACTUL III

SCENA I

(O sală la pialatul domnului.)

DOMNUL

Ce am ? Buna voie îmi lipsește mie !
Iar se trece-afară vreo nebulie
Între turci și ceialți, iar mă vor chema
Cu a mea oștire spre a mă lupta.
Tristă este soarta, să dai a ta viață
Pentru-apăsătorii țării ! E de gheață
Inima celui ce sub arma să
N-are o idee mare spre-a lupta.
Dar în țară încă nu este mai bine.
De la a ta mbarte, o, Cantacozine,
S-a făcut vro două taberi de boieri.
Se înalță norii pe ai țării ceri !
Rău îmi pare mie de acel ce moartea
A lovit. Cu soarta-i e legată soartea.
Ce-am făcut, o, Doamne ? Ei m-au înșelat.
Ast bătrîn nu fuse poate vinovat.
Oh ! da chiar să fie, trebuiam eu oare
Să-l omor pe dînsul într-o închisoare ?
Stroe Leordeanu m-a împins... tiran !

(Intră Năsturel.)

Vino, Năsturele ! Este mai un an,
Nu te vād.

NĂSTUREL

Boierii sunt toți în gilceavă.

DOMNUL

Vin ! Ce-ai cu boierii, tu ești om de treabă.
Dar îmi spune mie numele lor, care ?

NĂSTUREL

Cu postelniceștii sunt, nevoie mare !
Radu Crețulescu, Mareș mare ban
Și Cantacozinii, toți din al lor neam
Și Știrbei, Bălenii...

DOMNUL

Dar tu ce ești oare ?

NĂSTUREL

Ochii mei în lume să nu vază soare !
Dar, înalte doamne, lasă-mă să-ți spun.
Constantin acela fuse un om bun
Și cu nedreptate fuse dat la moarte !

DOMNUL

Poate ? Și muștrarea mă muncește foarte !
(Intră mitropolitul Theodosiu.)

MITROPOLITUL

Preaînalte doamne, moarte s-a urmat
Cu un om de cinste și nejudecat !
Este lege-n țară, orice fapte crude,
Au aici, stăpîne, au aici un jude.
Orice-ar fi fost fapta aceluia martir
Împotriva-ți, doamne, foarte eu mă mir,
Cum uitași că dînsul pentru astă țară
A făcut mult bine. Binele uitară.
Căci era el mare ; răul ce-a făcut,
Îl lovește moartea, căci nu a plăcut
Domnului în parte ! Doamne luminate,
Află, astă țară are ale ei date.
Țara este totul. Domnul chiar pe tron,
Nu-i tiran al țării, ci un mare om,
Ce alege țara, nu ca să lovească,
Ci să privigheze să se îplinească

Legile. Deci legea, doamne, s-a călcat
Din a ta voință, un nevinovat,
Fără judecată, noaptea perde viața.
Pe această crimă nu va sta mult ceața.

DOMNUL

Drept vorbești, preasinte. Fost-am înșelat.
Da, bătrînu-acela fu nevinovat.
Cerul să mă ierte ! Roagă pentru mine.
Pentru lucru-acesta mult voi face bine.

(El ingenuche înaintea unei icoane.)

Spui că omu-acesta fu nevinovat.
Cel ce la lovirea lui m-a îndemnat,
Blestemat să fie ! Cer a ta iertare !

MITROPOLITUL

Cel ce se căiește, iertăciune are,
La altarul nostru. Doamne, fii iertat ;
Tu, precum și-aceea ce te-a înșelat.
Este grea domnia. Domnul cel mai mare
E cel ce pe sine stăpînire are ;
Doamne luminate, un sfetnic om rău
A făcut din tine instrumentul său.
El e domn în țară ; tu o umbră ești,
Cu a ta putere ca să-l învelești.
Ia aminte bine, o bună domnie,
Vai, a tutulora cată ca să fie.
Soarele în lume pentru toți lucește.
Numai ce e moarte, el nu încălzește.
Dumnezeu nu știe decît buni și răi !
Dragoștea nu e dată numai la ai săi ;
Toți ei sunt ; dar fie ca această moarte,
Să-aducă schimbarea ce-i dorită foarte
De această țară !

DOMNUL

Pe înșelător
Voi lovi îndată.

MITROPOLITUL

Mîndru domnitor,
Mai întii lovește a ta-neputință !

Acolo e răul, în a ta voință.
În privința celor ce te înconjur,
Ce îți pun în minte patimile lor,
Iar în fața țării și a ei voință
Aibi tu mai puțină voie și ființă !

(Iese mitropolitul.)

DOMNUL

(singur)

Bine zice popa. Cată să lovesc
Pe îndemnătorul morții. Cînd gîndesc,
Tremur ! E politic, căci Cantacozinii,
Mulțumiți d-aceasta, au să taie spinii
Ce își scot. Dar iată celalt lovit :
Se răscoală Stroe de mulți sprijinit.
Asfel dar lovirea dată lui, nu-mpacă
Certele din țară.

(Dupe o pauză.)

Domnul ce-a să facă
Dupe toate ? Iată, doamna, n-am să-i spui
Ce a zis vlădica, ce am zis eu lui.
Slab sunt lingă dînsa, o iubesc ca viața.
Ea e care face soarele și ceața
Vieții.

(Intră doamna.)

DOAMNA

Dar vlădica, doamne, a fost aci.

DOMNUL

Da, a fost, și poate iară va veni.

DOAMNA

Voi să nu mai vie nici chiar al lui nume,
Aș voi să piară din această lume !

DOMNUL

Asfel zici d-al țării fericit păstor ?

DOAMNA

Ast păstor de turme este-un trădător.
 El ațită focul luptelor în țară.
 Nu i-aș da eu cirja minii lui, ci feară,
 Vrea să te dărime. Știi cât el era
 Rău cu-al tău părinte pe cînd el domnea ?
 Azi vrea să te surpe și în locul tău
 Pe Șerban să puie, favoritul său.
 Ce ți-a zis el oare ? Spune acum mie !

DOMNUL

Taci, frumoasă doamnă, dulcea mea Marie.
 Nu poci eu a-ți spune cu acest păstor
 Ce-am vorbit ; el este al meu confesor...

DOAMNA

(plîngînd)

A venit dar timpul acela de rele,
 Să ascunzi de mine, dorințele tele !
 Văz, înalte doamne, că tu te ferești.
 Dorul meu îmi spune, că nu mă iubești.
 Totul trece-n lume ! O, bărbați ! minciună
 Este că femeia dulce cum și jună
 Este schimbătoare. De e schimbător
 Cineva, bărbatul, mîndre domnitor.
 Spune mie cine inima ta are
 Astăzi, ca durerea-mi să o simț mai mare.

DOMNUL

Dar gonește umbra ce pe fruntea ta
 Vine și umbrește strălucirea sa !

DOAMNA

Nu mai este mină ca să îmi adune
 Lacrămile mele ! Crude doamne, spune,
 Cine-i fericita care o iubești ?

DOMNUL

Dulcea mea Marie, tu te rătăcești !
 Nu iubesc pe nimeni, iată, îți voi zice ;
 Însă nici o vorbă nimănui aice !

Eu pe Leordeanu ce m-a înșelat
Și-a făcut să moară om nevinovat,
Îi dau judecății.

DOAMNA

Doamne ! Nu faci bine.
Dînd pe Leordeanu, tu mă dai pe mine.

DOMNUL

O, blestem ! Ai dreptul astfel a vorbi.
Însă ce vom face spre a liniști
Țara și boierii ?

DOAMNA

Pe cei ce ridică
Fruntea, îi lovește ! Ai tu, doamne, frică ?
(Intră un curier.)

CURIERUL

Ordin a te duce, înalte stăpîne,
Astăzi către Buda, cu oștiri române,
Acolo așteaptă Husein-Pașa.
Pe Dabiya-Vodă încă va chema.
(Îi dă cărțile de chemare.)

DOMNUL

Iar mă duc la luptă !

DOAMNA

Rău nu-mi pare mie.
Tu ești domn pe țară, ai o datorie.
Prin aceste lupte pe români ridici
Și le faci un nume mîndru de voinici.

DOMNUL

Să plecăm îndată !

DOAMNA

Pe postelnicești
Ce-i faci ?

-DOMNUL

Se așină, te las să domnești
Tu și Leordeanu. Și îți dau povață
A domni : Maria, caută de-nvață,
Căci ceva îmi zice că în viitor,
Noi avem în lume un mai mare zbor.
Cînd iei hotărîre ca să faci, gîndește
Bine mai nainte, apoi împlinește
Cu tărie mare !

DOAMNA

Oh ! cum aș voi
Ca să viu cu tine !

DOMNUL

Asta nu va fi !

Fă așa ca mîntea pe orice pornire
Care ia izvorul numai în simțire,
Să domnească ! Află că și peste tron
E ceva mai mare, dreptul unui om,
Ce îi dă lui legea, și noi domnitorii
Suntem, nu stăpîinii, suntem servitorii
Neamului acesta...

DOAMNA

Un cuvînt d-amor,
Nu-mi vei zice-mie, dulce domnitor ?
(Intră un curier.)

CURIERUL

Kipriuli vizirul, doamne, te invită
Ca să pleci la Leva ce e ocolită.

SCENA II

(Intr-un cort în tabăra română.)

DOMNUL GRIGORE GHICA

De cînd sunt aice, am perdut răbdarea.
De mai multe zile urmă-nconjurarea

Levii, — țin tătarii, și ai mei români !
Pîn-acum izbînda este la păgîni.

(Intră Dabița-Vodă.)

DABIȚA

Am să-ți dau eu astăzi o ciudată știre :
Generalul Suza a sosit cu-oștire.

DOMNUL GRIGORE

Doamne frate, este timpul pentru mine
Fapte mari a face. Uită-te tu bine
Pe această vale unde strălucesc
Armele germane. Am să năvălesc
Peste-aceste cete ; am a le învinge.
Fala vitejii înima-mi încinge ;
Vin și tu cu mine, eu în capul lor
Mă voi pune..

DABIȚA.

E cutezător

Planul tău : e multă oastea-mpărătească ;
Ei cu caii numai pot să ne strivească.

DOMNUL GR. GHICA

Poate ! Ee ne pasă. Voi a străluci
Printr-un fapt de arme chiar de aș peri.
Trebui-o cunună armelor române.

DABIȚA

Mergem dar ! Să vază oardele păgîne
Că e viață multă încă între noi,
Merge-vom, în frunte fi-vom amîndoi !

(El sună ; vin căpitanii.)

DOMNUL GR. GHICA

Să-ncalece roșii ! Să lovim germanii
Călăreți, să vază astăzi ei că anii
N-au putut să schimbe vechea vitejie
Și'că este-n lume încă-o Românie !

(Ei ies.)

(Intră Crețulescu și Șerban Cantacozin.)

CREȚULESCU

Iată-o nebulie ! Cei doi mici țirani
Cu un pumn de oameni se duc la germani
Să-i bată ! Germanii au oștire mare !
Se va sparge oastea românilor ! Care
Om cu minte-ar face ce au făcut ei ?
Să-așteptăm aicea, încă, dragii mei,
Știrile lovirei. D-această lovire
Spînzură a țării noastre mintuire.
Lupta o vor perde. Pașa, supărat
Că-au pierdut ei lupta și că s-au purtat
Ca nebuni, îndată le-o lua domnia.
Astăzi dar de dinșii scapă România.

ȘERBAN CANT.

Poate să învingă.

CREȚULESCU

Nu mai sunt Ștefani,
Și Mihai, și Tepeși ca-n bătrîni ani.
Apoi au a face cu oștire mare
De germani. Ascultă, colo-n depărtare,
Strigăte de-nvingeri ! Vezi prin nori de fum,
Ca valuri ce-n fugă își făcură drum ?
Sunt românii noștri ?

ȘERBAN

Nu ! Ei sunt germanii
Care fug... deci țara va păstra tiranii.

(Un ostaș intră.)

OSTAȘUL

Mare biruință. Domnii românești
Au zdrobit cu totul oștile nemțești,
Cele dinainte. Și de n-au să vie
Ajutoare nouă, moarte și urgie
Peste nemți cădea-vor !

CREȚULESCU

Noi sub acest cort,
S-așteptăm pe domnul ! Pare că-l văz mort
Și adus aicea...

(Un alt ostaș intră.)

ALT OSTAȘ

Lupta fața schimbă.
De a spune lucrul moartea simț pe limbă !
Au venit germanii mulți și au zdrobit
Ale noastre cete. Boieri au perit
Mulți ; în niște locuri toți se încurcă.
Au perit cu toții. Soarta fu amară.
Domnii scap cu viață.

(Intră Grigore Ghica.)

D. GRIGORE GHICA

Viața am scăpat.
Roșii ca leii astăzi s-au luptat :
Înecați de număr sub puterea grea,
Au perit cu toții, ca să nu se dea.
Da-ți-mi un cal mie !

CREȚULESCU

Unde mergi, stăpîne ?

DOMNUL G. GHICA

Să opresc din fugă cetele române.

INTRĂ UN TURC

(cătreg domn)

Pașa te invită ca să mergi cu mine
Cătreg el.

CREȚULESCU

O, doamne, nu ai face bine
Să te duci. Boierii te-au pîrît la el.
Lupta e perdută, pașa e mișel,
Capul o să-ți taie.

DOMNUL G. GHICA

Da, tu ai dreptate.
Să-mi aducă calul ! În țări depărtate
Cu ai mei voi merge, dacă ast popor
Nu mai va să vie lângă domnitor
Și sub dalbe arme sînta datorie
El să-și facă încă...

(Intră doamna Maria.)

Iată-a mea Marie.

DOAMNA MARIA

A ta datorie ți-ai făcut încai
Doamne. Să înșele pentru noi doi cai !

SCENA III

(O sală la palatul din București.)

ANTON-VODĂ, BANUL GHEORGHE BĂLEANU

ANTON-VODĂ

Domn sunt eu în țară ? Nu mai sunt nimic ;
Decît cel din urmă om eu sunt mai mic.
Ei fac tot. Domnia îmi dă numai spinii.
Floarea o culege ei, Cantacozinii,
Banul Mareș, Radu Crețulescu, care
Face-n țară totul. Lor dă ascultare
Țara și boierii. Trăind nezărit
De supuși, la mine nimeni n-a venit,
Nimenea nu vine plîngerea să poarte.
Pentru mine tronul n-a fost decît moarte.
Ei mă țin în casă, închis. Nu mă lasă
Fără ei afară. Ei țin a mea masă,
Este-o sărăcie ! Nu am nici un rost.
Mă hrănesc cu linte în zile de post.
În zile de dulce carne slabă, pîne
Neagră îmi dau mie cum dau la un cîne.
Vinul ca oțetul care a băut
Domnul p-a lui cruce. Totul mi-am vîndut,
Să trăiesc. Aceasta nu mai e domnie !
Cinste nici argații nu mai îmi dau mie !

Vor ca să gonească de la curtea mea
Toți boierii țării, totul să ne ia
Și să dea la alții de ai lor cu care
Ei se șerb, și nimeni n-are-aici intrare,
Nici dregătorie, dacă lor nu dau
Vorba ca să facă voia ce ei au.¹
Decît o domnie astfel așerbită,
Vie iar Grigore ! Domnul te invită,
Bane, cu ai casei tele ajutor
Tu să vii ; dar ce e mai supărător
Pentru mine, este că ei să plîng mie
Că boieri țării ce vin la domnie,
Tu, cu-ai tăi, în umbră, ați făcut un plan
Ca să luați viața lui Mareș, Șerban
Și lui Crețulescu. Deci la judecată
În divan chiar astăzi ei veniră-ndată.
Hrisca vel vistierul și Bucșan, Știrbei,
Ivașcu, Băleanu și alții cu ei,
Sunt pîriți. Divanul spartu-s-a cu spadă,
Căci Cantacozinii nu au dat dovadă.

GHEORGHE BĂLEANU

Doamne ! Bine-mi pare că i-ai cunoscut
Ce sunt Șeităneștii.

ANTON-VODĂ

Mult timp am tăcut :
Dar acum, Bălene, voi lovi. Puterea
Voi să-o dau eu ție, tu să ai vegherea,
Tu să porți tot lucrul Țării Românești
Dupe legi.

BĂLEANU

Să fie, doamne, cum voiești.

ANTON-VODĂ

Da, să ție bastonul vornicului mare.

(Băleanu îi sărută mîna.)

¹ Aceste toate sunt menționate de cron. Constantin Căpitanul
în Ch. sa. Vezi Magazinul istoric, pag. 360, tomul I, Viața lui
Anton-Vodă (n. a.).

Iar pe acești oameni ce-au făcut o stare
Tristă țării noastre, voi ca să-i înfrini
Și să-mi dai tu mie hățul țării în mâni.

GHEORGHE BĂLEANU

Bine zici, o, doamne, bine încă faci.
Certele din țară trebuie să-mpaci.
Mult rău ei făcură și aceste rele
Țara ta le dase moliciunii tele.
Știi ce este Mareș banul ? Vrea să ia
El domnia țării. Când ban el pornea
La Craiova, punga de un domn făcuse.
El plecă cu grapa.¹ Și-asfel s-abătuse
De la a sa cale de supus. Aveau
Trîmbițe și tobe, surle ce sunau,
Gloate dupe dînsul, și copii din casă
Toți cu lănci și straie dalbe de mătase.
Caii săi povodnici în scumpe vestminte,
Prin șele de aur mergeau înainte.
Asfel în Craiova umblă, și aci
El la curte vine.

ANTON-VODĂ

Tu îl vei smeri.

Dar cer de la tine, ca să curme-odată
Cu-a lui Leordeanu tristă judecată
Leordeanu este un omoritor.

GHEORGHE BĂLEANU

Mare domnitor,

Nu mai crede toate cîte o să-ți spună :
Ura de partite toate le-ncunună.

ANTON-VODĂ

Oarcum, ia bastonul, mare vornic ești.
Pe acești trei, bane, tu ai să lovești !

(Gheorghe Băleanu iese.)

(Privind pe fereastă.)

¹ Grapă, pe limba veche : suită mare cu paradă (n. a.).

Dar ce grapă este ? Căii invaltrapați,
Și copii din casă, cu lănci lungi armați,
Muzici și poporul, iar în frunte pasă
Mareș banul ! Vine spre a noastră casă.
Pare-un domn ! El este domn adevărat,
Domnul țării mele. Eu un lepădat !

(Intră banul Mareș Radu.)

CREȚULESCU, ȘERBAN CANTACUZIN SPĂATARUL și alții

MAREȘ

Ce-auzim noi, doamne ! că tu ai schimbat
Sfetnicii domniei și bastonu-ai dat
Banului Băleanu ? Adevărat să fie ?
Asta e cuvântul ce mi-ai dat tu mie ?

RADU CREȚULESCU

Doamne ! Vei tu oare să perzi tronul țării ?
Nu lăsa domnia, doamne, împlinirii.
Te gîndește bine la ce faci. Ei sunt
Cu Grigore Ghica.

ȘERBAN CANT. SPĂATARUL

Doamne ! N-am cuvînt
Demn ca să arate toată supărarea.
Ce-a încins boierii cînd află schimbarea
Sfetnicilor ! Doamne, cînd nu vom mai fi
Noi la tron, ca ceara tot se va topi.

ANTON-VODA

N-am schimbat pe nimeni, cei care v-au spus,
Au mințit, poporul cu voi e supus,
Țara fericită, și boierii încă
Sunt smeriți ; o minte mare și adîncă
Totul priveghează. Cit eu voi domni,
Sfetnici ai domniei numai voi veți fi.

ȘERBAN SPĂT. CANTACUZIN

De vei da la alții cîrma, tu pe dată
Perdea-vei domnia !

ANTON-VODA

Asta-niciodată
Nu va fi.

RADU CREȚULESCU

Bastonul, lui Băleanu-ai dat,
Cu acestea toate!

ANTON-VODA

Așa am urmat.
Ca să văz ce zice, cînd el la domnie
Ar veni, ce-ar face.

CREȚULESCU

Ce ți-a zis el ție?

ANTON-VODA

El nu vă iubește, mi-a zis că pe voi
A să vă trimiță departe de noi;
Dar ce vreți voi oare să știți ce el zice
De voi, cînd eu, domnul, vouă zic aice;
Să aveți credință, cu voi voi domni.

ȘERBAN CANT. SPĂT.

Măria ta, astăzi se va întruni
Adurarea țării ca să hotărască
A lui Leordeanu pricină domnească.

ANTON-VODA

Stroe Leordeanu este înferat.
Astăzi o să-l scoată spre-a fi judecat,
D-adunarea țării, cum voi știți prea bine.
Ce-vreți despre-aceasta încă de la mine?

(Întră vâtaful de aprozi.)

VĂTAFUL

Adunarea țării pentru judecată
Te așteaptă, doamne!

ANTON-VODA

Voi veni îndată.
Mă urmați pe mine!

MAREȘ

Da, să vii cu noi,
Să nu ți se-ntîmple ceva.

ANTON-VODA

Dar cu voi
Eu n-am nici o frică la orice-ntîmplare;
Vom afla în garda ta noi apărare.
Ai copii din casă numeroși și-armați
Cît chiar cu tătarii tu poți să te bați.
(Ei ies. Muzica lui Mareș sună afară; tobele bat. Gloatele
plătite de Mareș strigă.)

GLOATELE

Să trăiască Mareș!

ANTON-VODA

(la o parte)

Eu nu sunt nimic.
El e domn în țară! Ce poci să mai zic?

SCENA IV

(O sală mare în adunarea țării.

Aici se văd preoți, ostași, boieri, țărani, pe bănci. Postel-
niceasa Elena Cantacozin cu familia sa șed pe o bancă
la o parte.)

ANTON-VODĂ, MAREȘ, RADU CREȚULESCU, ȘERBAN
SPĂATARUL CANT., STROE LEORDEANU VORNICUL și
alți boieri

ANTON-VODĂ

(dupe tron)

Voi, copii ai țării, ce v-ați adunat
Dupe veche date, în acest palat,
Pásurilor țării să dați ascultare.
Vouă dau eu astăzi pentru cercetare
Pricina lui Stroe.

UN BOIER

Doamne, fericiți
Anii tăi să fie, doi nenorociți
Zac în închisoare, unu-i Bălăceanu
Radu, altul este Neagu Săcuianu.
Acelui din urmă nasul i-au tăiat,
Chiar ai tăi miniștri ! Ce s-a întâmplat,
Nu știu : cel din urmă, osîndit el este
Iar să-i taie nasul... Dacă n-ai tu veste
De aceste fapte, mare domn al meu,
Să le dai iertare astăzi te rog eu.

ANTON-VODA

(cătore miniștri)

De la gros să-i scoată ! Liberi ei să fie !
(Miniștrii trimit ca să le dea drumul.)

ANTON-VODA

Să venim acuma la prochimen ! Mie,
Poți tu, Leordene, să răspunzi curat ?
Ai făcut tu moartea bunului bărbat
Constantin ? Pe tine casa te pîrăște.

STROE LEORDEANU

Casa lui, stăpîne, știi că mă urăște ;
Pira-i mincinoasă. Eu nu știu nimic.
Și nimic, de moartea-i nu poci eu să zic.
Cine mă pîrăște, vie, dovedească !

ȘERBAN CANTACUZIN

Iată o scrisoare ce-o să vorbească.
Adevărul este de la fostul domn.
El aruncă vina toată p-acest om ;
El i-a dat povață...

STROE LEORDEANU

.. Aceasta ce face
Volnic este domnul a scri ce îi place.

ȘERBAN CANTACUZIN

(arătînd încă trei scrisori)

Iată trei răvașe, scrise chiar de sine
Lui Vârzaru, scrie ca să-i facă chine,
Apoi să omoare p-acel bun creștin.
Ești ucigătorul lui Cantacozin.
Oh ! citiți cu toții să vedeți voi bine
Este a lui mină.

STROE LEORDEANU

Scrise sunt de mine.
Vinovat sunt, doamne, dar iertare cer,
Domnul mi-a zis mie ; nu lăsați să per,
Oameni buni !

TOȚI

Blestemat să fie !
El e vânzătorul !

STROE LEORDEANU

Indurare mie !

TOȚI

Moarte pentru moarte !

ANTON-VODĂ

Legile cătați,
Și vedeți ce zice.

(Un grafier domnesc deschide pravila și citește :)

GRAFIERUL

„Cela ce omoară, tot cu moarte pere.“

ANTON-VODĂ

Asfel dar, să moară ! Pravila o cere.

STROE LEORDEANU

(Scapă din mina seimenilor și se aruncă la picioarele
Elenei Cantacozin postelniceasa.)

Tu, ce ești femeie, soră, mumă, cer
Ție, lasă-mi viața, nu face să per.
Am copii, am mumă și surori ca tine.

Tu, ce ești în viață un înger de bine,
Tu, al cărui suflet știe a ierta,
Iartă pe acela ce la poala ta
În genuchi îți cere viața ! Cer iertare.
Roagă să mă ierte domn și adunare !
Iertăciunea este de la Dumnezeu,
Fii ca dînsul mare, doamnă, te rog eu !...

POSTELNICEASA ELENA

(cu ochii lăcrămași, către domn și adunare)

Eu îl iert, copiii fac ca muma lor.
Iartă și tu, doamne, p-ast omorîtor !

ANTON-VODĂ

Îl iertați ? Eu încă îi dau lui iertare ;
Dar în astă lume loc mai mult el n-are.
Să se ducă-ndată să intre în schit
Depărtat de lume și călugărit.
El să roage cerul și să se căiască
D-ale sale fapte !

TOȚI

Se călugărească !

ANTON-VODĂ

La Snagov, acolo unde s-a-mplinit
Moartea !

MITROPOLITUL TEODOR

Doamne, l-am primit
În monahă viață. Silvestru-l cheamă.

STROE LEORDEANU

Mohamet mai bine !

TOȚI

El nu are teamă !

ANTON-VODĂ

Cele trei răvașe leagă-le-i de gît,
La Snagov să-l ducă și numaidecît!
(Il scot din adunare cu strigăte și îl duce.)

Fine

BRINCOVENII ȘI CANTACUZII